

A³
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG³
ENGÉDELMÉVEL,

XXXXXXXXXX

Nro 7.

Költ Bétsben, Sz. Jakab Havának (Júliusnak)
 25-dik napján 1797-dik Elztendőben.

Hadi és Békességes Környülállások.

A³ Velentzei Respublikához tartozott Dal-
 mátziának Fővárosábann Zarában; szá-
 nyóltzvanhét nagy értz-ágyúkat talált a' Ts.
 K. Katonaság; és aprókat is feles számú-
 kat, munitzióval együtt. Talált egynehány
 kised Katona-hajókat, és egy gályát is.
A³ Katonai-Orizet (Garnizon) állott 380
 Tisztekből és 1700 Közemberekből, kik
 mindnyájan meg-esküdtek azonnal a' Pol-

G

gári Előjárókkal eyetembenn a' Ts. Kir. Felség' hívségére.

Hogy annál könnyebb 's jobb móddal lehessen Dalmátziában Katonákat 's ágyúkat mindenfelé szállítgatni, néhol újj utak készíttetnek, néhol pedig a' régiek megjobbítottatnak. — Az újjabb Tudósítások szerént, melyek, Júl. 9-dikénn költek Zára Városából, mintegy tíz ezerre telt valamár akkor a' Dalmátziába bé-takarodott Ts. K. Katonaság' száma; és úgy szóllván, alig esett még csak egy puskalövés is. Sebenico Városában ugyan, fenyegetődni kezdettek némely aljasabb Lakosok a' felsőbb reñdűek és tehetősebbek ellen: de a' Carlopagoi Komendáns Májor de la Roka jókór oda érkezett négyszáz Határőrzőkkel, 's el foglalván az ott lévő Kis Várat, szerentséssenn eleit vette minden erőszakoskodásoknak.

Ő Felsége parantsolatjára, a' Szala Vármegyében fekvő N. Magyar Insurgensek is, Szombathely tájjára (Vas Vármegyébe) gyűlnek Aug. 1-ső napjára, hogy így annál könnyebb móddal meg-tekintesse F. Urunk, együtt a' Dunán innét és túl való Vármegyékbéli fel-keltt Ns Sereget.

Mántuából 40 ágyút szállítottak a' Frantziák Tortónába, 's ugyan annyit Palma-novába is.

A' Párisi Directoriális Újságnak 11-dik Júliusi Darabjából : Ezen Hónapnak 9-dikén egy Olasz - Országból érkezett Kurír, oly Tudósítást hozott a' Directóriumhoz, a' melyben jelenti, hogy a' Tsászárral való Békességalku, folyamatjában vagyan.

Nápolyi Követ M. *Galló* Vasárnap este felé érkezett vizfsza Bétsbe Olasz Országból Bonapartétől, a' hol Máj. 15-dikétől fogva tartózkodott.

Luccába is egy Frantzia Seregofztály ment bé *Chabot* Generális' kormányozása alatt Júl. 3-dikánn, 's ott is az eddig való Aristocratica Igazgatás' formáját, Democratica váltja fel.

A' Revolútzio ki-ürítette a' közönséges Kaszfát az ez előtt gazdag Genuábann is: úgy hogy a' Municipálitás, két tiszta levelű Könyveket nyittatott ki, melyekbe bé-írhassa minden Polgár, a' Haza javára önként el szántt áldozatját.

Velentzében bankrutált a' Bankó, és már a' múltt Hónap' közepe' tájján megszűnt fizetni.

Olasz - Országban a' mostani zavaros környüállások között, még inkább pompáznak sok néhai Nagyok, mint pompázta volt ennekelötte. Az ilyenekre azt a' meg-jegyzést teszi egy Erkölt - vizsgáló,

hogy talán egészsz gálában akarják ők megadni az utolsó vizitet a' már el enyésző rendtartásoknak.

Az Ánglusok és Fr. ák között tartandó Békesség-alkunak nem igen szerentsés kiemenetelit jövendőlik némely játszí eszű Frantziák, abból a' történetből, hogy midőn a' Frantzia Követség' Elölülője Letourneur Ex-Director bé-ment volna oda: el tört a' hintaja, 's az esés által meg-sértette magát. De elég jó jel más részről, hogy a' Lille Városába küldtetetett Ánglus Követ Lord Malmesbury, nagy tisztelettel fogadtatott ott Júl. 4-dikén estve, és a' szállása' eleibe, betsületből való 'Strázsák állíttattak, 's állanak is egymást felváltva szakadatlanúl. Jó jel az is, hogy a' Londoni Udvari Újság, Lord Malmesburyról azt írta Júl. 1-ső napján, hogy a' Királynak tetfzett ezen Urat telyes hatalommal ruházni fel a' végre, hogy Békeséget alkudjon és kössön, az ezen tzelra ilendőképpen ki-rendeltt telyes hatalmú Ministereivel a' *Fr. Respublikúnak*. Meg-esmérté tehát már az Ángliai Király előre közönségessen a' *Fr. Respublikát*. — Az Ánglus és Fr. Követecken kívül, két Spanyol és két Batavus Deputátusok is mentek, — az újabb Tudósítások szerént — Lillebe. A' Spanyol Udvar' részéről nevezetessen Márki del Campo és Gróf Ca-

barrus, kik közzül az utól említettet, Successorává rendelte már a' köz-vélekedés, a' nem régiben neveztetett és meghalálozott Finantz-Ministernek *Verela* Úrnak.

(Mely derék híradó eszköz légyen a' Telegráf: onnét meg lehet itélni: hogy Lord Malmesbury Júl. 4-dikénn estvéli hat órakor érkezett Lillébe; és már nyóltzadfél órakor tudva vólt ez Párisbann a' Telegráf által: pedig Lille Városa, 54 óránnyira esik Páristól Észak felé.)

Spanyol-Országának Cádixi Kikötőhelye elől még Jún. 16-dikáig se' távozott el az Angliai Hajóssereg; sőt még nevedett az előbbeni ereje, három lineai hajókkal. Sp. Admirális *Massaredo* vátig iparkodott a' maga Hajósseregét egészfzen hozzá készíttetni a' ki-induláshoz: de minden igyekezetének tsak lassú foganatját tapasztalta. A' Szárazon lévő Seregnek sins módja benne, az említett Tudósítások szerint, hogy valamit kezdjen a' Portugallusok ellen; míg a' vártt Frantzia segítség el nem érkezik.

Batáviának (Néhai Frigyes Belgiomnak) egész tengeri ereje, áll ez idő szerént, 27 lineai hajókból, 22 Fregátokból, 16 Brigántinokból, és 6 ágyús-tsónakokból.

A' Szárdíniai Király oly Szövetségre lépett a' Fr. Respublikával Ápr. 6-dikán, a' melynek ereje szerént tíz ezer főből álló Seregosztélyjal tartozott segíteni a' ne-

vezett Respublikát. Ezen Pedemontziumi Korpus, Bonaparte' fő-kormányozása alatt vagyon már Máj. 21-dikétől fogva.

A' Szárdiniai Király, még tsak 8 Hónapoktól fogva országol: 's már is 15 milliót égettett el, az Országábann forgott 90 millió papiros-pénzből. Le-tsendesítette — *a' mint írják* — a' zenebonát is, részfzerént, az okos Atyai igazgatás; részfzerént a' Bonapartéval való jó egyetértés által.

Elegyes Tudósítások.

A' Rómában lévő 3 Spanyol Deputátusok, úgymint Toledói Érsek Cárdirális Lorenzano; Sevillei Érsek Despuig Úr; és a' Királyné' Gyóntató-Attya Musquiz Érsek, újj útasító parantsolatokat is kaptak Mádrítból.

A' Dániai Oskolák' tökéletesebbítése' módjának ki-találásábann, egynehány esztendőktől fogva fáradozott már egy Kommiszzió, mely, négy Prófezszió-rokból és egy Conferentiális Tanácsosból állott, Királyi Hertzeg *Augustenburg'* előlése alatt. Ezen Kommiszzió, által adta már a' maga Plánumát a' Királynak, a' kinek rendeléséből e' folyó esztendőnek 1-ső Nóvemberétől kezdve 3 esztendőig

próba fog az említett Plánummal tétetni a' Koppenhágai deák oskolában, hogy így meg-lehessenn annak haszna-vehetőségét ítélni más oskolákra nézve is. Ezen Plánum szerént minden tudós Oskolában öt Fő-Tanítókat kell tartani, kik közzül egy, tanítsa a' Vallást, és az Emberi-test' es-méretét; kettő, a' régi és új nyelveket; egy a' Mathesist, Physicát, és a' Termé-fzet' Históriáját; és egy a' Világ' közönsé-ges históriáját 's a' Geographiát; 's ezek mind az öten tartoznak letzkéket adni min-den Classisokban, és ha szükségesnek ítel-tetik, Alsó-Tanítókat, vagy segítőket is kell melléjek rendelni.

A' Nápolyi Korona Örököse Jún. 25-dikénn esküdt öfzfze *Clémentina* Aufztriai Főhertzegafzszonnyal *Foggiában*: mely tze-remóniát, hogy annál fényesebbé 's örven-detesebbé tegye a' Király: sok Rend-tzí-mereket öfztogatott ki, és számos minden rendű Tisztviselőket emelt nagyobb mél-tóságra.

Dánia, sokat vesztett a' maga első Mi-nisterének Gróf. *Bernstorfnak* halála által: de nagy szerentséje vagyon, hogy a' nevezett Öfzlop-emberével együtt ugyan tsak nem hólt ki még a' virtus egészfézen belő-le, melynek nagy jele az, hogy számtalan betsülői vagynak ott, a' nevezett halhatatlan

emlékezetű Gróf' érdemeinek, kik közzül némelyek azon igyekeznek, hogy egy Olzlopot emelhessenek, Hazájok' boldogítójának örökös tiszteletére,

Bonaparténak Sógorává leszel, a' mint a' Párisi Újságok írják, Generálisadjutáns Leclerc; mert a' Húgát veszi el Annak Feleségül, 's kap ezen Polgár Leány-Kis-Afzszonnyal fél millió líver jegyet,

Rómában Jún. 28-dik estvéjén, mely a' Péter és Pál' Innepét meg-előző este volt, az Angyalvára' bástyájának egy kiülő része fel-vetődött a' levegő-égbe. Mitől gyúlادhatott meg az alatta volt puszkapor? nem tudatik,

Rómából Párisba egy Írás érkezett a' Külső dolgokra ügyelő Ministerhez, a' melyben Pápa Ő Szentsége, a' Respublika' Törvénnyeihez való tsendes magok alkalmaztatására inti a' Papokat,

Rómában, Péter és Pál napja előtt való estvénn világosítva volt a' Szent Péter Templomának gömbölyeg teteje; hanem a' mely tüzi-játék szokott volt adódni az Angyal' Várábann: el maradt ebben az esztendőbenn, azon szerentsétlenség miatt, mely, a' mint már feljebb is említettünk róla valamit, abból állott, hogy

a' bástyának egy részében, a' puskaporral, golyóbisokkal, 's kártátsokkal rakott Magazinom, meg-gyúladt 's fel-vetődött. Valamint minden más szentsétlenségeknék az a' sorsa, hogy nem járnak magokban: úgy ez is, többekkel vólt egybe-köttetve: mert körül belől számos házakbann különbkülönbféle kár esett; húsz Személyek, nyomorúltúl vesztették el életüket, 's 16-an megsebesedtek, és egész Róma, nagy rémulésbe esett. — A' Sz. Pápa nem szolgálthatott Nagy Misét, gyengélkedő egészsége miatt, Jún. 29-dikénn a' Sz. Péter Templomában; bizta tehát annak ki-szolgáltatását Albáni Kárdinálisra. Annyit mindazáltal meg-tselekedett Ő Szentsége a' maga szobájábann, hogy a' Camerális Fiscálissától Barbieri Úrtól el fogadta a' protestátziót, melyet Ez teszen egy időtől fogva esztendőnként, a' Nápolyi Udvar által annakelőtte küldeni szokott ménló ajándékozásának el mulatásáért. El nem mulatta azonban a' Nápolyi Udvar ez úttal is a' ménló helyett való ajándék-ajánlást meg-tétetni. — Az Orvosok' javaslsából a' Vaticanumnak abba a' részébe költözött lakni Pápa Ő Szge, melyben valaha *Mathildis* Grófné lakott, és a' mely most is Ő róla neveztetik. — Ennekelötte szokás vólt a' Pápa Udvarában, szintén a' vesztegetésig osztogatni ki kenyeret és

bort igen sok Embereknek: most a' midőn nagy szükség vagyon a' pénz kímélésre, félbe-szakasztatta az említett szokást Pápa Ő Szentsége: ellenben azt a' költséges de örökös nagy hafznú munkát t. i. a' Pontini tók' ki száraztását még ily terhes környüállásokbann se' szünt meg folytatattatni.

Magyar - Ország.

A' N. Szathmár Vármegyei Insurgens Sereg' tíz E. Tagjainak fél-éltendeig való tartása, melyre T. Bujanovits Bétsi Udv. Ágens Úr önként kötelezte magát, nem öt száz; hanem ezer forintjába került ezen Úrnak: mert az első Levele, melybe egy 5 száz forintos Bankó-tzédula vólt zárva, fel-bontatott valahol a' vitettetés közben, és meg-hamissított. Az ötfüz forintos Bankó-tzédula' helyébe egy öt forintos tétetett, és a' tartandó Insurgensek' tízes száma mellől a' tzifra ki-vakartatott.

Eperjesről Júl. 12-dikénn: — „Ezen N. Sáros Vármegyében Május' 9-dikénn tartatott az Insurrectió eránt való Közönséges Gyűlés, Fő-Ispány Szentiványi Ferentz Ő Exc. ja' előlülése alatt, a' midőn egyező akarattal el végeztetett a' Personális Insurrectió, 's egyfzersmind a' Ns Sereg' Vezérjévé közönséges fel-kiáltással neveztetett Királyi Tanácsos és a' Tifzán

innét fekvő Districtuális Táblánál Assessor T. Rákótzai Okolitsányi János Úr, ki is egynehányszor nagy örvendezések között fel-emeltetett a' maga székében. A' több Tiszteknek Úri neveik így következnek: „Első és 2-dik Kapitányok: Bajori Roly Mihály, és Daxner István; Első és 2-dik Hadnagyok Zimmermann János, és Ketzner János; Adjutáns, Kapitányi rangal B. Splényi József; Auditor, Első Hadnagyi ranggal Tóth Ferentz; Kaszszatartó, Első Hadnagyi ranggal Mokosinyi Antal (Bártfai-Postamester). Tábori Káplán Fő-Tiszt. Péchy Antal; Zászlótartó Füzi Sándor. 406 Ns Famíliákat foglal maga kebelében, ezen N. Vármegye, 's 3 része a' Nemes-ségnek insurgált. Szépen termett jó erköltsű és jeles tulajdonságokkal bíró Ifjakkat nagy bőséggel mutathat Ns Seregünk, melynek általjában jó fegyvere, jó ruhája 's jó lova vagyon. Mindennap tüzzel gyakorolja magát, és táborozik.“

A' több részét ezen betses Levélnek elhalasztjuk a' jövő postára, hogy közölhesük most a' múltt postán meg-ígértt Pétsi Levelet, melynek sorai így következnek:

„Baranya Vármegyének fel-keltt Ns. Vitézei, számszerént 400-an Jún. 20-dikán szállottak ki táborba a' Pétsi mezőre, a' hol meg-látogattatván a' Pétsi Uraságoktól, vígan és előmenetelessenn tettek a'

katonai gyakorlásokat. Júl. 4-dikén zász-
ló-szentelés volt, újra fel-szenteltetvén a'
Pétsi Püspöki Fő-Templomban az a' zász-
ló, mely már a' múltt Insurrectió' alkal-
matosságával készült, mostan pedig új ara-
nyos gombbal 's tsillaggal fényesítettett,
nem különben egy arannyal varrott szép
pántlikával, melyet Nagy-érdemű Ország-
gunk' Birájának 's Fő-Ispányunknak Végh
Péter Ö Kegyelmességének Elete' párja
Nádasdy Erzsébet Afzszony ajándékozott.
A' Felszentelő, M. Püspök 's Nagy-Pré-
post Szanyi Ferentz Úr volt. Az egész
sereg ló-háton parádérozott. — Júl. 5-di-
kén meg- vizsgálta volna a' Ns Sereget
Hertzeg Eszterházy Miklós Districtuális Ge-
nerálisunk: de el hívatott a' Fő-Her-
tzeg Palatínushoz Körmendre: minekoká-
ért a' centrális helyre halasztotta el a' meg-
vizsgálást. 6-dik Júliusbann a' Ns Várme-
gye Gyűlést tartá, melyben az egész se-
reg nevében, butsúzó, és ajánló beszédet
tartott M. Oberster Jobbaházi Döry Gá-
bor Úr (ez előtt a' Pétsi Kerületnek Fő-
Provinciális Commissáriussa); T. Consiliá-
rius és Ord. Vice-Ispány Kajdácsy Antal
Úr pedig a' Ns Vármegye' nevében vála-
szolt: egybe-kötvén a' jó kívánással, a' Fel-
ség-és Haza eránt tartozott kötelessége-
re való hathatós emlékeztetést; 's biztat-
ta a' N. Sereget, hogy eránta továbbra is

gondoskodni, kedves tartozásának esmérő a' Ns Vármegye. Július' 7-dikén reggel, trombiták harsogási és török muzsika zenései között, négyes sorokban masírozott által a' N. Sereg a' fő útfán. Mind a' Nézők mind a' Menők szíveiknek ezen elválással egybe kötöttett érzéseiket olvasni lehetett a' változott ortzákon és nedves fze-meken.

Béts.

Magyar-Ország' Kommendánssa Bárá *Alvinczy* Ő Exc. jának 48 esztendőktől fogva gyűjtött érdemeit új jutalommal tisz-telte meg a' Ts. K. Felség: nevezvén maga Titkos Tanátsossává ezen nagy érdemű Hazánkfiát.

A' Nagy-Váradi Unitus Püspök *Darabánt* Ignázt Ő Exc. ja, egy oly kegyel-mes Írást nyert a' Felségtől, a' melyben különösen ditsértetik példás Házafiságáról, 's annak jutalmául, és Mások' serkentésére, Ts. Kir. Titkos Tanátsesi méltóságra is emeltetett jó Királyunk által.

Ama híres Teátrumi Éneklő Cástrátus *Crescentini*, a' múlt Szeredán éneklelt utól-fzor, oly nagy meg-elégedésére a' Bétsi Publikumnak, hogy minden Actus' végin ki tapsoltatott. Sok sohajtásokat vont maga után: ez a' Szerentse' Fia Livornó felé, a' hová indúlt.

Bukovinábann 50-re telt vala már Júl. 2-dikánn az el fogdosott Lengyel Kiköltöztek' száma: mivel az nap is alkalmatlankodott vólt ez a' gyülevész Nép Katonáinknak, kik közzül, Szavója Dragonyos Reg. béli Hadnagy Lozki halálra is sebesítettett vólt akkor egynehány dárda-szúrásokkal. Ugyan tsak viszfza kellettett térni a' zenebonásoknak nem kevés veszteséggel. Nagyobb bátorságnak és hathatósabb védelemnek okáért, a' fel-fegyverkezett Lakosok öfzsze fogják kaptsolni magokat Reguláris Katonáinkal, kik mind öfzsze se' nagy számmal vóltak azokonn a' vidékekenn, még inkább gyengültek pedig az által, hogy Bukovinának leg-szélsebb részeitől, a' Zalesczyki Kerületnek utolsó széléig tartoztak ki-terjeszteni magokat.

Veszett Farkas járt Lemberg' szomszédjában Júl. 7-dikén, 's meg is mart 13 Személyeket. Leg-elsőbenn egy marhatsordának ment, a' melyet egynehány Gyermekek őrzöttek, kiknek lármájára el hagyta ugyan a' dühös Vad a' marhákat; de azonnal magoknak a' Gyermekeknek fordúlt. Ezek, sebes szaladásra vették a' dolgot, 's a' Farkasnál elébb érvénn egy árokhoz, abba bé-ugráltak. Szerentséjekre, által-ugrotta a' Farkas az árkot, 's to-

vább ment egyenes l  ne  bann. Meg-l  t-v  n egy feléje j  v   Embert: leg-ottann tálba vette Azt, ki is olyat ordított, hogy a' Kochajovi Erdő-Mester, a' kinek Ts  fszfei k  zz  l egy v  lt ezen veszedelemben for  o Ember: mindjárt el   ugrott segítségre, 's mihelyt szemébe   tl  tt a' tajtékos szájú farkas: azonnal szaladt a' pusk  j  ert, és mivel közel v  lt a' háza: hirtelen viszsz   is futott, 's reá tsattantott a' feléje ind  ltt farkasra: de oly szerentsétlen vált, hogy n  gy  szer egymás utánn el nem sült a' puskája. Többször nem is próbálhatta el sátáni: mert már rajta v  lt a' farkas: mely ellen v  tig igyekezett óltalmazni magát a' puska-  gy  val: de nem birhatott vele semmiképpen. Ily szorongattat  sai között kiáltotta a' Feleségét, ki is elő-futv  n el sik  ltja magát Férje' veszedelmén, kinek karja már akkor 3 helyen vérzett. Ekkor a' Farkas t  st  nt az Alf  szonynak akart esni: de Ez f  ltre vonván magát, le-hajl  tt egy s  v  ny mellé, mely hirtelen maga fel-találásával azt nyerte, hogy a' farkas el szaladt minden b  nt  s nélkül mellette. Nem v  ltak ily szerents  sek egynehány F  tsz  ll  t   Emberek, kik, ostoraiknak durroztat  sa által megmentett  k ugyan von  -marháikat a' veszett állattól, de magok mind meg-marattak egymás után az által, melyet, ha   sz-

fze-adták volna magokat: könnyen agyon verhettek volna. Tsak igaz az a' Magyar példa-beszéd: *Több kell ész mint erő.*

* * * * *

Lovaknak és Szarvas-mar-áknak, mind gyógyítására, mind pedig a' betegségtől előre való meg-mentésére igen alkalmas, és már 1787-dik esztendőből fogva, mind a' Katonaságnál, mind sok N. Vármegyékben is tapasztaltt foganatú finom mine-rális port árúlnak, a' F. Királyi Helytartó Tanács' engedelmével:

Posonban, Wiedenhofér Jósef, zur schönen Ungarin; Sopronban, Materiálista Gerrometta Péter; Győrben, Materiálista Guggenberger és Hoffer; Rosnyón, Gömör Vármegyében, Patikárius Schmidt Dávid; Selmetzen Widenhofen; Kassán, Kereskedő Lorberer Jósef Gottfried — Úrak; 's adnak egy fontot, a' por haszná-vétele' módjának le-írásával együtt i for. 12 xron. Budán, meg lehet ezenni port font számmra szerezni, a' Várban, Hozlinger nevezetű, és 219 számmal jegyes háza-ban, a' Házi-gazdánál. Ha pedig el áru-lás végett akarna valaki által-venni egy rakást ezen porból: végezhet az eránt Le-vele által is, magával a' Por' találójával, s Készítőjével. Ts. Kir. Lovás Kapitány Wopperer Úrral, ki, a' Budai Várban lakik.